

6. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За редакцією академіка В.І. Бондаря. - Луганськ: Альма-матер, 2003. - 436 с.
7. Шульженко Д.І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія. – К., 2009. – 385 с.

Problems of examination of preschool children's with an autism speech development are presented in the article.

Keywords: problems of speech development, exploring preschool children, autism.

Отримано 24.2.2012

УДК 796.011.3:616-053.2

*В.В. Бєседа,
О.П. Романчук*

ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Процес фізичного виховання дітей дошкільного віку вимагає диференціації відповідно до рівня рухового розвитку. Нами була зроблена спроба створити шкалу оцінювання рухових якостей на основі опрацьованих результатів обстеження дітей дошкільних установ м. Одеса. Її застосування дозволить індивідуалізувати підбір засобів фізичного виховання з даними контингентом дітей.

Ключові слова: фізичне виховання, діти дошкільного віку.

Процесс физического воспитания детей дошкольного возраста требует дифференциации в соответствии с уровнем двигательного развития. Нами была предпринята попытка создать шкалу оценки двигательных качеств на основе обработанных результатов обследования детей дошкольных учреждений г. Одесса. Ее применение позволит индивидуализировать подбор средств физического воспитания данным контингентом детей.

Ключевые слова: физическое воспитание, дети дошкольного возраста.

Однією з найважливіших проблем дошкільної педагогіки є розуміння закономірностей розвитку дитини при організації виховного процесу [6].

Дошкільний вік є переломним моментом у розвитку дитини і характеризується важливими змінами багатьох функцій організму, будучи одним з критичних етапів розвитку, від якого залежить все подальше життя. Саме в цей період формуються три типи м'язових волокон, що розрізняються організацією метаболізму і скоротливими властивостями. Значно збільшуються сила і швидкість рухів дитини, в бігу з'являється фаза польоту, удосконалюються координаційні здібності, покращуються спритність і гнучкість. До моменту завершення дошкільного віку дозрівають нервові центри, що керують м'язовою координацією, і дитина може ловити м'яч середніх розмірів або намагається кидати маленький (тенісний) м'ячик у ціль. В цей же час відбувається подальший розвиток м'язів рук [1].

Актуальність оптимізації здоров'я і фізичного розвитку дітей в умовах дошкільних освітніх установ в сучасних соціально-економічних умовах розвитку суспільства стоїть особливо гостро. Серйозною проблемою є незадовільний стан здоров'я і фізичного розвитку значної частини дітей дошкільного віку [3]. Наряду з недостатньою діагностикою рухового розвитку, ситуація ускладнюється багатьма причинами: низьким рівнем населення, скороченням дитячих дошкільних установ, відсутністю фізкультурних працівників в штаті дитячих садів і т.д. Однією з найважливіших проблем є впровадження в систему дошкільної освіти різних педагогічних технологій фізичного виховання, де превалює усереднений підхід до рухового розвитку дітей без врахування індивідуальних особливостей розвитку дитини, внаслідок недостатнього рівня проведення діагностики або взагалі її відсутності. Крім того, в масових дошкільних установах, а також при відборі в спортивні секції, в спеціалізованих дитячих організаціях рівень медико-педагогічного контролю, діагностика рівня рухового розвитку залишають бажати кращого [4,5].

На даний момент в державних програмах з фізичної культури для дошкільнят використовуються такі методи педагогічного контролю, як: антропометричні дослідження, біг на 10 або 30м, стрибки в довжину і у висоту, метання тенісного м'яча на дальність, підйоми тулуба з положення лежачи, кистьова динамометрія, спірометрія, функціональна проба з зміною положення тіла [1,4]. Показники, отримані в даних дослідженнях є інформативними, однак вони не повністю розкривають індивідуальні особливості рухової підготовленості дитини. Крім того, відсутня єдина шкала оцінювання отриманих результатів для виявлення рівня розвитку тих чи інших рухових якостей.

У зв'язку з цим великого значення набувають певні тести, що відрізняються доступністю, інформативністю, надійністю, універсальністю, які не потребують великих матеріальних затрат і, що важливо, експресністю проведення діагностики [5]. Необхідність створення уніфікованої шкали оцінювання показників рівня розвитку

рухової сфери дитини стає очевидною, оскільки надасть істотну допомогу фахівцям масової фізичної культури, спортивним тренерам і реабілітологам для подальшої диференціації індивідуального підходу при підборі фізичного навантаження і засобів фізичного виховання кожної дитини зокрема.

Метою дослідження було визначення простих, доступних і надійних тестів для діагностики фізичної підготовленості дітей дошкільного віку на етапі вступу до дошкільного закладу та розробка критеріїв їх оцінки.

Для досягнення поставленої мети були обстежені 60 практично здорових дітей у віці від 3-ьох до 3,5 років, з них 34 дівчинки та 26 хлопчиків, що відвідували ДДЗ м. Одеси.

Для визначення рівня розвитку рухового статусу дитини (дітей) були використані методи навчально-виховного процесу: словесний, наочний, предметно-практичний, предметно-маніпулятивний. Для організації дітей під час обстеження були задіяні наступні методи: груповий, мало груповий і (або) індивідуальний. Поточковий метод застосовувався при груповому та мало груповому методі організації дітей, тобто діти виконували тести по черзі. При організації індивідуальної діагностики дитина виконує тести один за іншим.

Нами були відібрані такі рухові якості, які Н. А. Бернштейн відносив до розряду психофізичних: сила, швидкість, витривалість і спритність (в даному випадку ми використовували таку рухову якість, як рівновага)[2].

Особливістю використаної методики діагностики фізичної підготовленості було те, що вона проводилася в ігровому стилі, із застосуванням ігрового методу, де для кожної досліджуваної рухової дії був адекватно підібраний ігровий образ. При виконанні певної рухової дії (тесту) дослідник створював ігрову атмосферу для максимальної реалізації можливостей в досягненні найкращого результату. Для дослідження були відібрані тести з методики ігрового тестування дітей дошкільного віку, запропоновані М.М. Єфименко [4]. В кожному тесті виконувались три спроби та реєструвався кращий результат.

Використовувались наступні тести:

- Тест 1 - "Сильна рука" (кистьова динамометрія) визначає абсолютну силу м'язів рук. Проводиться в положенні стоячи або сидячи (для дітей-інвалідів). Пряму руку з динамометром необхідно відвести в сторону в горизонтальному положенні, інша рука вільно звисає. Динамометр утримується шкалою до долоні, що стискає, пластина направлена до основи великого пальця. Використовується динамометр ДРП-10 або ДРП-30. Тест виконується по черзі правою і лівою рукою. На динамометрі фіксується сила стиснення в кг (ціна ділення шкали – 0,2-1,0 даН). Обігрується ситуація з "чарівним акваріумом, в якому знаходиться чарівна водичка. Якщо сильно стиснути – водичка витече, її можна забрати собі, і вона виконає будь-яке бажання";

- Тест 2 - "Артилерист" визначає швидко-силові здібності рук. Виконується сидячи на ростовому стільці (кут між стегном і гомілкою становить 90°). Замахом двома руками через голову потрібно кинути набивний м'яч ("медичинбол") вагою 1 кг на максимальну відстань. Фіксується дальність кидка в см (з точністю до 1 см). Обігрується ситуація "боротьби зі злими чебурунтасами (кеглями, що стоять в ряд, які демонструють негативні людські якості), збивши які дитина позбавляється від жадібності, плаксивості тощо";

- Тест 3 - "Висить груша" визначає силову витривалість м'язів плечового пояса і рук. Дитині пропонується якомога довше провисіти на поперечині на прямих руках, утримуючись долонями, без торкання підлоги ногами. Фіксується час збереження пози чистого вису в сек. (з точністю до 1 сек.). Обігрується ситуація, коли на "гілочці (поперечині) зріє плід (висить дитина)". Педагог рахує як можна повільніше і довше, щоб створити умови для максимального результату;

- Тест 4 - "Пірамідка" дозволяє виявити рівень розвитку пальцевої координації (дрібної, кистьової моторики). Дитина повинна якомога швидше нанизати 4 кульки однакового розміру і кольору на вісь з підставкою. Завдання виконується кожною рукою по черзі, іншою рукою потрібно притримувати пірамідку. Фіксується час збирання пірамідки в сек. (з точністю до 1сек.). Обігрується ситуація з "ялинкою (пірамідкою), якій холодно і, тому її потрібно врятувати, якомога швидше одягнувши (нанизати кульки)";

- Тест 5 - "Курча" (теппінг-тест) визначає максимально можливу частоту рухів (бистрота) рукою (пензлем руки) за 10 сек. Можна використовувати важільний лічильник формених елементів крові або комп'ютерну мишку і комп'ютер. Більш простий варіант виконання завдання – це ставлення крапок олівцем на аркуші паперу розміром 10 на 10 см. Фіксується кількість рухів рукою (раз). Обігрується ситуація – "півник (права рука) змагається з курочкою (ліва рука) – хто більше збере зерняток";

- Тест 6 - "Кенгуру" визначає швидко-силові якості м'язів тазового поясу і ніг. Виконується стрибок в довжину двома ногами з місця. Заміри потрібно виконувати від проведеної лінії до сліду п'яти випробуваного, що знаходиться ближче до стартової лінії. Фіксується дальність стрибка в см (з точністю до 1 см). Обігрується ситуація – "маленький кенгуру хоче перестрибнути через річку, де знаходяться рибки, що люблять кусатися";

- Тест 7 - "Журавлик" визначає функцію статичної рівноваги. Потрібно стати прямо на одній нозі в обмеженому просторі типу намальованого кола на підлозі діаметром 20-25 см, а іншу поставити п'ятою на коліно опорної ноги. Руки розведені в сторони, очі закриті. В особливо важких випадках можна виконувати завдання з відкритими очима. Фіксується час (з точністю до 1 сек.). Обігрується ситуація – "маленький журавлик вирішив

поспати, стоячи на купині і не дивлячись на вітер, зберігає свою улюблену позу".

Результати дослідження. Обстеження проводилось у першій половині дня. В ході досліджень були отримані результати за такими руховим якостям як: абсолютна сила м'язів руки; швидкісно-силові здібності рук; силова витривалість м'язів плечового пояса і рук; пальцева координація (дрібна, кистьова моторика); швидкість руки; швидкісно-силові якості м'язів тазового поясу і ніг; функція статичної рівноваги.

Для уніфікації критеріїв оцінки результатів досліджень був використаний підхід, що передбачав врахування перцентильного розподілу результатів тестування. Для адекватної оцінки результатів використовувались наступні діапазони зустрічності:

- Оцінка "1" відповідає низькому рівню розвитку рухового якості (діапазон менше 5%);
- Оцінка "2" відповідає нижче середнього рівню розвитку рухового якості (діапазон від 5 до 25%);
- Оцінка "3" відповідає середньому рівню розвитку рухового якості (діапазон від 25 до 75%);
- Оцінка "4" відповідає вище середнього рівню розвитку рухового якості (діапазон від 75 до 95%);
- Оцінка "5" відповідає високому рівню розвитку рухового якості (діапазон більше 95%).

У табл. представлені діапазони оцінки результатів тестування дітей віком 3 – 3,5 роки, отримані серед дітей, що відвідують ДДЗ міста Одеси.

Таблиця.

Показники розвитку рухових якостей у дітей віком 3 – 3,5 роки

№ тесту	Од. виміру	Дівчата					Хлопчики				
		<5	5-25	25-75	75-95	>95	<5	5-25	25-75	75-95	>95
		"1"	"2"	"3"	"4"	"5"	"1"	"2"	"3"	"4"	"5"
1	кг	<1,6	1,6-3,2	3,4-6,4	6,6-7,6	>7,6	<1,2	1,2-3	3,2-6,4	6,6-7	>7
2	см	<67	67-85	86-109	110-124	>124	<56	56-58	59-91	92-98	>98
3	с	<2	2-10	11-24	25-46	>46	<7	7-10	11-34	35-51	>51
4	с	>22	19-22	13-21	12-11	11<	>24	21-24	13-20	10-12	10<
5	к-ть рухів	<14	14-15	16-18	19-23	>23	<12	12-14	15-20	21-26	>26
6	см	<23	23-31	32-63	64-80	>80	<23	23-24	25-59	60-80	>80
7	с	<1		1-2	3-4	>4	<1		1-2	3	>3

Як видно з табл. розроблені нормативні діапазони оцінки фізичної підготовленості дітей визначають не тільки найчастіші варіанти

результатів тестування, які покладені в основу оцінки, але й дозволяють, в певній мірі, охарактеризувати відмінності у фізичній підготовці хлопчиків і дівчат даного віку. Головною особливістю даного підходу до оцінки є її взаємозв'язок із наявним популяційним рівнем фізичної підготовленості і рівень розвитку рухових якостей кожної дитини можна оцінити з позицій її місця у популяції дітей даного віку та статі. Звичайно, дані нормативні таблиці будуть у подальшому вдосконалюватись за рахунок збільшення спостережень, однак уже на даний момент вони дозволяють об'єктивно оцінити рівень фізичної підготовленості дітей, що вступають до ДДЗ.

Аналізуючи дані, представлені в таблиці слід зазначити, що у віці 3 – 3,5 роки за розвитком окремих рухових якостей відзначаються певні відмінності між хлопчиками та дівчатками. Насамперед, необхідно зупинитися на результатах тестування швидко-силових здібностей з використанням тесту "Артилерист", нормативні значення (задовільна оцінка) дівчат у якому значно перевищують такі у хлопчиків (86 – 109 см проти 59 – 91 см), з іншого боку у хлопчиків більш значущі, хоча й невірогідно, результати при тестуванні силової витривалості рук та плечового поясу за тестом № 3 ("висить груша"). За іншими тестами існуючі відмінності незначні. Результати тестування статичної рівноваги дуже тісно розташовані та мають незначний розкид, тому зона "незадовільної" оцінки ("2") залишилась невизначеною.

В цілому опрацювання нормативів даних тестів для всіх вікових груп дошкільного віку може суттєво об'єктивізувати процес розвитку рухових якостей в ДДЗ з використанням засобів фізичного виховання. А система аналізу, покладена в основу оцінок може слугувати підґрунтям побудови профілю фізичної підготовленості дітей, який матиме не тільки якісну оцінку досліджуваних якостей, але й представляти на популяційному рівні фізичну підготовленість дітей, що відвідують окремі дошкільні заклади.

Список використаних джерел

1. Безруких М.М. Возрастная физиология: (Физиология развития ребёнка). – М.: Издательский центр "Академия", 2002. – 416 с.
2. Бернштейн Н.А. О ловкости и её развитии / Бернштейн Н.А. – М.: Изд-во "ФиС", 1991. – 209 с.
3. Бойко В.В. Дифференцированный подход в системе физического воспитания дошкольников: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Бойко Валерий Вячеславович. – Ярославль, 2008. – 159 с.
4. Ефименко Н.Н. Методика игрового тестирования двигательного развития и здоровья детей в норме и при патологии. Изд. 2-е, доп. и прераб. – Винница: Изд-во "Эдельвейс и К", 2004. – 132с.

5. Романчук А.П., Беседа В.В. Методика оценки уровня развития двигательных качеств у детей пятилетнего возраста: материалы Международной дистанционной научно-практической конф. по спортивной медицине и лечебной физкультуре, посвященной 60-летию Пермского краевого врачебно-физкультурного диспансера, (Пермь, 1 фев. 2011 г.) – Пермь – С. 91-92.
6. Солодков А.С. Физиология спорта: Учеб. пособие / А.С. Солодков, Е.Б. Сологуб. – СПб.: ГАФК им. П.Ф. Лесгафта, 1999. – 231 с.

The process of physical education pre-school children require differentiation according to the level of motor development. We have attempted to establish the scale of assessment of motor characteristics on the basis of the processed results of the survey pre-school children in Odessa. Its application allows to personalize the selection of physical education according to the contingent of children.

Keywords: physical education, preschool children.

Отримано 24.2.2012

УДК 159. 922. 76

Ю.О. Бистрова

ПРОБЛЕМИ КОМПЛЕКСНОГО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

Питання психолого-педагогічного супроводу учнів з вадами зору є актуальним, оскільки саме надання психолого-педагогічної підтримки дітям з обмеженими можливостями здоров'я є самою істотною диференціальною ознакою фахової освіти. При цьому однією з найважливіших умов успішної соціальної інтеграції є здійснення комплексного психолого-педагогічного супроводу, адже в процесі навчання існує небезпека ізоляції дітей з вадами зору від здорових ровесників, що істотно ускладнить їхню професійну соціалізацію.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід, професійна соціалізація, психофізичні порушення.

Вопрос психолого-педагогического сопровождения учащихся с нарушениями зрения является актуальным, т.к. именно поддержка